

Илија Ђукић и Марко Николић*

Судијски помоћници и рад на одређено време: Прекарни рад у српском судству

Судијски помоћници су једна од најважнијих категорија запослених у правосуђу Републике Србије, са широким спектром послова које обављају.¹ У законодавном систему Републике Србије радноправни статус судијских помоћника је дефинисан чл. 72 ст. 2 Закона о уређењу судова² којим је прописано да се на заснивање радног односа и на права, обавезе, стручно усавршавање, оцењивање и одговорности судског особља примењују прописи који уређују радне односе државних службеника и намештеника, прецизније Закон о државним службеницима.³ У складу са наведеним, судијски помоћници подлежу истом радноправном режиму као и запослени у органима државне управе, односно извршне власти.

Уставне промене из 2022. године добиле су широку подршку стручне јавности, која је препознала овај корак као значајан напредак у реформи правосудног система. Међутим, судијски помоћници су, како се чини, остављени на некој врсти *ветрометине* и њихов положај није измењен.

Са радноправног аспекта, неизмењени положај судијских помоћника значи да се на њих и даље примењује Закон о државним службеницима. Наведени закон у својој примени, на начин који ће бити описан у даљем тексту, доводи државне службенике, а самим тим и судијске помоћнике, у положај прекарног запосленог и не јемчи исти ниво права запослених који гарантује Закона о раду. Наиме, одредба чл. 37 ст. 2 Закона о раду,⁴ прописује, као основно правило,⁵ да послодавац може закључити један или више уговора о раду на одређено време на основу којих се радни однос са истим запосленим заснива за период који са прекидима или без прекида не може бити дужи од 24 месеца. Са друге

¹ Чл. 60 ст. 1. Закона о уређењу судова, *Службени гласник РС*, бр. 10/23 и чл. 74 Судског пословника, *Службени гласник РС*, бр. 110/09...18/22.

² *Службени гласник РС*, бр. 10/23.

³ *Службени гласник РС*, бр. 9/05... 142/22.

⁴ *Службени гласник РС*, бр. 24/05... 95/18 - Аутентично тумачење.

⁵ Ставом 4. истог члана Закона о раду су прописани крајње специфични случајеви у којима рад на одређено време може трајати дуже од 24 месеца, али је разматрање истих ван теме овог рада.

стране, чл. 63 ст. 1 тач. 2 Закона о државним службеницима, прописано је да се радни однос на одређено време може засновати због привремено повећаног обима посла који постојећи број државних службеника не може да изврши, најдуже на шест месеци. Ставом другим истог члана прописано је да се радни однос на одређено време због привремено повећаног обима посла заснива након спроведеног јавног конкурса у складу са овим законом и ако је потреба запошљавања приказана у кадровском плану. Даље Закон о државним службеницима прописује да државни службеник који је засновао радни однос на одређено време може да заснује нови радни однос на одређено време због повећаног обима посла на радном месту које је разврстано на исто или ниже звање од радног места чије је послове обављао, као и да може да настави да ради на неодређено време на радном месту чије је послове обављао на одређено време ако је обављао послове тог радног места најмање шест месеци, оцењен да је испунио или превазишао очекивања, ако је радно место упражњено и ако се распоређивање уклапа у донесени кадровски план.

Закон о државним службеницима, за разлику од Закона о раду, ниједном одредбом не ограничава трајање радног односа на одређено време, те пружа могућност неограничног, осим радним веком државног службеника, обнављања радног односа на одређено време. Поставља се питање да ли се одредбе Закона о државним службеницима злоупотребљавају будући да судови често, иако постоје упражњена радна места, оптирају да држе судијске помоћнике у радном односу на одређено време, неретко дуже и од пет година. Постојеће решење ствара *луфт* да се судијски помоћници, као и значајан део остатка судског особља, држе у сталној несигурности и констатном страху од губитка посла, те се јавни конкурси ретко расписују.⁶

Судијски помоћници су већином млади људи у животном периоду у којем се у нашем друштву најчешће формира породица и аутори рада сматрају да не би требало отежавати положај судијских помоћника тиме што се држе у неизвесном виду запослења услед којег су кредитно неспособни и њихова економска егзистенција је препуштена вољи

⁶ Према подацима доступним на дан 08.08.2024. године на интернет страници Службе за управљање кадровима, у периоду од 01.08.2023. године до 01.08.2024. године расписани су јавни конкурси у судовима у Републици Србији за укупан број од 37 радних места за судијске помоћнике. Са друге стране, према подацима доступним на дан 08.08.2024. године на интернет страници Високог савета судства, у истом периоду је 138 судијских помоћника изабрано на судијску функцију.

председника судова који могу, без образложења, једноставно одлучити да им прекину или не продуже радни однос у суду.

Аутори рада сматрају да је једино решење за излазак из тренутне незавидне ситуације у погледу рада на одређено судијских помоћника прописивање примене Закона о раду и у погледу најдужега трајања радног односа на одређено време судијских помоћника (и осталог судског особља), што би мотивисало доносиоце одлука да ревносније расписују јавне конкурсе за већ одобрена радна места у кадровским плановима судова у нашој земљи.

Датум објаве: 02.10.2024. године

*Сви текстови објављени на страници Правне теме на сајту Асоцијације судијских помоћника представљају лични став аутора и нужно не одражавају став Асоцијације судијских помоћника.